

Dileu tlodi plant erbyn 2020: Dyhead yn unig?

Kathryn Potter

Gallai'r sefyllfa economaidd ac ariannol anodd, ynghyd â methiant Llywodraeth ddiwethaf y Deyrnas Unedig i gyrraedd ei tharged o haneru tlodi plant erbyn 2010-11, olygu mai dyhead yn unig fydd y targed uchelgeisiol o ddileu tlodi plant yn y Deyrnas Unedig erbyn 2020-21.

Yr her o ddileu tlodi plant

Ers degawd a mwy, cafwyd consensws trawsbleidiol bod angen dileu tlodi plant. Ers 1999, mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig a Llywodraeth Cymru ill dwy wedi cyflwyno bob math o bolisiau a strategaethau gyda'r nod o fynd i'r afael â'r broblem hon, ond mae'n ymddangos nad yw nifer y plant sy'n byw mewn tlodi yn newid. Mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig bellach wedi'i rhwymo'n ddeddfwriaethol i gyrraedd y targed o ddileu tlodi plant erbyn 2020.

Mae'n ymddangos nad yw nifer y plant sy'n byw mewn tlodi yn newid

Prin iawn y gall plant wneud unrhyw beth am eu tlodi eu hunain, a hwythau heb rym economaidd, cymdeithasol na gwleidyddol. Mae hon yn broblem gymhleth ac amlweddol, sy'n effeithio nid yn unig ar fywydau plant ond hefyd ar eu cyfleoedd mewn bywyd. Mae costau cymdeithasol ac ariannol tlodi plant i'w gweld y tu hwnt i blentyndod, ac nid yr unigolyn yn unig sy'n dioddef, ond y gymdeithas i gyd. Mae ymchwil gan Sefydliad Joseph Rowntree wedi canfod bod plant sydd wedi dioddef o dlodi yn ystod yn eu plentyndod:

- yn llai tebygol o ganfod gwaith ac felly angen mwy o fudd-daliadau a gwasanaethau cyflogaeth;
- yn fwy tebygol o fod yn ennill cyflogau isel, ac felly'n cyfrannu llai at refeniw treth;

- yn fwy tebygol o fod yn droseddwr, gan greu costau i'r system cyfiawnder troseddol a'r system les yn ehangach.

Mae ymchwil cymharol i les plant yn dangos bod gwledydd eraill yn gwneud yn llawer yn well na'r Deyrnas Unedig

Mae cyfran y plant sy'n byw mewn tlodi yng Nghymru wedi amrywio o 36 y cant (rhwng 1996-97 a 1998-99) i'r ffigur isaf o 28 y cant (rhwng 2003-04 a 2005-06). Mae tlodi plant ar hyn y bryd ar gynnydd gyda 32 y cant o blant yn byw mewn tlodi yng Nghymru (tua 192,000 i 200,000 o blant). Ceir pryderon hefyd am dlodi plant difrifol, gydag ymchwil gan Achub y Plant yn dangos bod gan Gymru gyfran uwch o blant yn byw mewn tlodi difrifol (14 y cant) na Lloegr (13 y cant) a'r Alban a Gogledd Iwerddon (9 y cant). Mae ymchwil cymharol i les plant yn dangos bod gwledydd eraill yn gwneud yn llawer yn well na'r Deyrnas Unedig yn hyn o beth.

Pam fod targedau Llywodraeth y Deyrnas Unedig yn bwysig i Gymru?

Yn ddiweddar, cyflwynodd Llywodraeth y Deyrnas Unedig ddeddfwriaeth (Deddf Tlodi Plant 2010) sy'n gosod targedau sy'n rhwymo Llywodraeth bresennol y Deyrnas Unedig a llywodraethau'r dyfodol yn gyfreithiol i leihau tlodi plant cymharol a thlodi plant absoliwt erbyn 2020-21. Mae'r math yma o ddeddfwriaeth sy'n gosod targedau cyfreithiol yn anarferol ac mae'n

ddatblygiad tra diweddar yn hanes y Deyrnas Unedig.

Tlodi cymharol – lleihau cyfran y plant sy'n byw mewn teuluoedd lle mae'r incwm o dan 60 y cant o'r canolrif i lai na 10 y cant.

Tlodi absoliwt – lleihau cyfran y plant sy'n byw o dan drothwy incwm penodol mewn termau real i lai na 5 y cant.

Tra mai dyletswydd yr Ysgrifennydd Gwladol yw sicrhau bod y Deyrnas Unedig yn cyrraedd y targedau hyn, maent yn bwysig i Gymru gan eu bod yn berthnasol i'r Deyrnas Unedig gyfan. Mae Llywodraeth Cymru wedi dweud ei bod yn cydnabod pwysigrwydd targedau'r Deyrnas Unedig ac y bydd yn defnyddio'r gallu sydd ganddi i gyflwyno polisiau i geisio dileu tlodi plant erbyn 2020. Mae'r Ddeddf ei hun yn rhoi dyletswyddau ar yr Alban a Gogledd Iwerddon i gyhoeddi eu strategaethau tlodi plant, gan ddatgan sut y byddant yn cyfrannu at gyrraedd y targedau. Nid oedd angen i'r Ddeddf roi'r ddyletswydd hon ar Gymru, gan fod Cymru eisoes wedi deddfu yn y maes cyn cyflwyno'r Ddeddf Tlodi Plant. O'r herwydd, mae gan Weinidogion Cymru eisoes y dyletswyddau hynny.

A fydd modd cyrraedd y targedau?

Tra nad yw'r targedau yn anelu at sero, maent ar lefel sy'n cymharu â'r isaf yn Ewrop ac felly yn gyson â'r nod o 'ddileu' tlodi plant. Y lefel isaf o dlodi plant a gafwyd mewn unrhyw wlad Ewropeaidd oedd 5 y cant, a phe bai'r gyfradd yn y Deyrnas Unedig yn cyrraedd hynny, byddai 600,000 o blant yn dal i fyw mewn tlodi.

Yn ôl y Sefydliad Astudiaethau Cyllid, mae'n ymddangos y bydd yn anodd iawn cyrraedd y targedau yn 2020/21, gan y byddai angen y gostyngiad mwyaf mewn tlodi plant cymharol ar ôl 2013-14 ers o leiaf 1961. Gan ddarogan effaith diwygiadau treth a budd-daliadau Llywodraeth y Deyrnas Unedig ar dlodi, mae'r Sefydliad yn rhagweld:

Yn 2011-12:

- bron i ddim effaith ar dlodi plant.

Yn 2012-13:

- cynnydd mewn tlodi plant absoliwt / cymharol o ryw 200,000 / 100,000 o blant.

Yn 2013-14:

- cynnydd mewn tlodi plant absoliwt / cymharol o ryw 300,000 / 200,000 o blant.

Mae diweithdra yn un o brif achosion tlodi plant, ac felly hefyd dlodi mewn gwaith. Mae dod o hyd i waith cyflogedig yn un o'r prif ffactorau sy'n galluogi pobl i oresgyn tlodi. Mae'r rhagolygon y bydd swyddi'n cael eu colli yn sgil toriadau ariannol, ynghyd â dibyniaeth drom Cymru ar y sector cyhoeddus, yn golygu ei bod yn annhebygol y bydd mwy o swyddi'n cael eu creu yn y tymor byr.

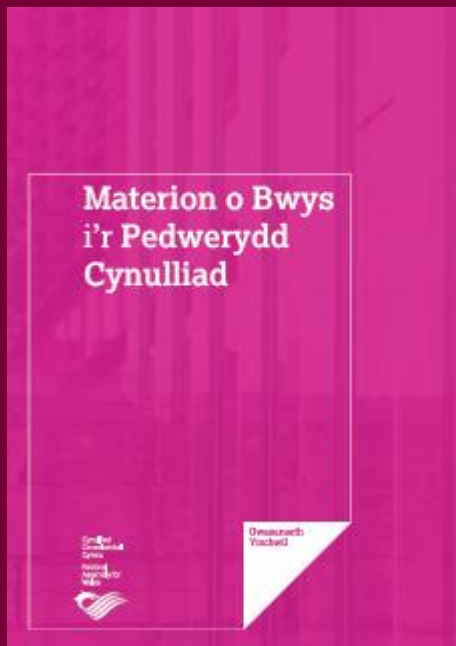
Y llwybr hyd at 2020

Nid oes dwywaith y bydd tlodi plant yn aros yn flaenoriaeth wleidyddol o bwys wrth i Lywodraeth y Deyrnas Unedig a'r gweinyddiaethau datganoledig weithio tuag at dargedau 2020. Ond mae gwir bryderon yn cael eu lleisio am faint yr her; am ba mor realistig yw'r targedau yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni; ac am gyfeiriad y polisi. Mae'n bosibl, er enghraifft, y bydd gwleidyddion yn ffafrio polisiau a fydd yn cael effaith gynt ar incwm rhieni ar draul ymatebion llai disgwylidig a fyddai'n lleihau effaith tlodi ar blant yn y tymor hir, neu'n gwella lles plant yn y tymor hir. Mae hyn gan fod

cryn bwys wedi'i roi ar gamau a thargedau sy'n canolbwyntio ar incwm yn fwy nag ar elfennau eraill sy'n ymwneud â lles plant. Bydd hi'n gryn her cydbwysu'r angen i sicrhau gostyngiad yn nifer y plant sy'n byw mewn tlodi ar y naill law, a sicrhau canlyniadau a gwella lles plant yn y tymor hir ar y llaw arall.

Ni all Llywodraeth y Deyrnas Unedig na Llywodraeth Cymru fynd i'r afael â'r broblem eu hunain, felly mae'n amlwg y bydd angen gweithio ar y cyd. Mae'r ffaith nad oes gan Gymru reolaeth dros nifer o'r polisïau pwysig sy'n effeithio ar dlodi plant – yn enwedig mewn meysydd sydd heb eu datganoli fel trethi a budd-daliadau – yn golygu y gallai fod yn anodd cyrraedd y targedau sydd wedi'u seilio ar incwm mewn cyfnod cymharol fyr. Ond mae gan Gymru bwerau sylweddol mewn meysydd polisïau cymdeithasol, fel iechyd ac addysg, sy'n effeithio ar les blant. Mae ganddi hefyd ddull o lunio polisïau plant sy'n seiliedig ar hawliau, ac mae'n rhoi cryn bwys ar leihau effeithiau tlodi plant. Gallai'r elfennau hyn gael effaith well yn y tymor hir ar gyfleoedd bywyd pobl ifanc Cymru.

Erthygl o gyhoeddiad gan y Gwasanaeth Ymchwil

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Mae'r ddogfen hon wedi cael ei pharatoi'n arbennig ar gyfer Aelodau'r Cynulliad gan y Gwasanaeth Ymchwil. Mae'n trafod rhai o'r pynciau hynny sy'n debygol o fod o bwys i Aelodau yn ystod y Pedwerydd Cynulliad.

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Am rhagor o gyhoeddiadau, gweler **ein tudalennau ar wefan y Cynulliad**.
www.cynulliadcymru.org/bus-assembly-publications-research.htm

Y Gwasanaeth Ymchwil
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

E-bost: **Research.Service@wales.gov.uk**
Twitter: **[@YmchwilCCC](https://twitter.com/YmchwilCCC)**